

Til:
Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Fødevarestyrelsen
Stationsparken 31-33
2600 Glostrup

9. maj 2025

Høringssvar over udkast til bekendtgørelse om zoologiske haver, journalnummer 2025-34206

Indledende bemærkninger

World Animal Protection takker for muligheden for at afgive høringssvar til det fremlagte udkast til bekendtgørelse om zoologiske haver.

Vi anerkender, at formålet med bekendtgørelsen er at præcisere, hvilke dyrearter der fremover omfattes af reglerne, og sikre, at flere anlæg med vilde dyr fremover godkendes som zoologiske haver med tilhørende kontrolforpligtelser. Det er et positivt og nødvendigt skridt mod styrket regelefterlevelse og forbedret dyrevelfærd.

World Animal Protection finder det dog vigtigt at benytte høringsmuligheden til at fremhæve en række supplerende anbefalinger og faglige pointer, som vi vurderer, er afgørende for at sikre en tidssvarende, ansvarlig og evidensbaseret regulering af anlæg, der holder vilde dyr i fangenskab.

Det er veldokumenteret^{1,2,3,4,5,6,7}, at vilde dyr i zoologiske anlæg udsættes for alvorlige og langvarige velfærdsmæssige kompromiser. Dette skyldes en række forhold, herunder indfangning, avl, aflivning, transport, træning, interaktion med publikum samt de fysiske og adfærdsmæssige begrænsninger, der følger med et liv i fangenskab. Fangenskab begrænser dyrs mulighed for at udvise arts- og individtypisk adfærd, hvilket i mange tilfælde fører til betydelige psykologiske og fysiologiske belastninger.

World Animal Protection anerkender, at der i visse tilfælde kan være behov for at holde vilde dyr i fangenskab, eksempelvis i forbindelse med rehabilitering, midlertidig pleje eller hvis genudsætning ikke er mulig. Samtidig mener vi, at zoologiske anlæg i langt højere grad bør målrette deres indsats mod truede arter i akut risiko for udryddelse og individer, der er konfiskeret fra ulovlig handel, men som ikke kan genudsættes. Det overordnede mål bør, hvor fagligt muligt, være at genudsætte vilde dyr i deres naturlige levesteder.

¹ Jacobs, B., Rally, H., Doyle, C., O'Brien, L., Tennison, M., & Marino, L. (2022). Putative neural consequences of captivity for elephants and cetaceans. *Reviews in the Neurosciences*, 33(4), 439–465. <https://doi.org/10.1515/revneuro-2021-0100>

² D'Cruze, N., Khan, S., Carder, G., Megson, D., Coulthard, E., Norrey, J., & Groves, G. (2019). A global review of animal–visitor interactions in modern zoos and aquariums and their implications for wild animal welfare. *Animals*, 9(6), 332. <https://doi.org/10.3390/ani9060332>

³ Clubb, R., & Mason, G. J. (2003). Animal welfare: Captivity effects on wide-ranging carnivores. *Nature*, 425(6957), 473–474. <https://doi.org/10.1038/425473a>

⁴ Fourage, A., Erzincinoglu, T., Fairey, A., Campera, M., Nekaris, K. A.-I., & Nijman, V. (2024). High prevalence of dysfunctional animal–visitor interactions in 225 Southeast Asian zoos and aquariums. *Animals*, 14(22), 3167. <https://doi.org/10.3390/ani14223167>

⁵ Pierce, J., & Bekoff, M. (2018). A postzoo future: Why welfare fails animals in zoos. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 22(1), 43–48. <https://doi.org/10.1080/10888705.2018.1513838>

⁶ Clay, A. S., & Visseren-Hamakers, I. J. (2022). Individuals matter: Dilemmas and solutions in conservation and animal welfare practices in zoos. *Animals*, 12(3), 398. <https://doi.org/10.3390/ani12030398>

⁷ Garner, J. P., Meehan, C. L., & Mench, J. A. (2003). Stereotypies in caged parrots, schizophrenia and autism: Evidence for a common mechanism. *Behavioural Brain Research*, 145(1–2), 125–134. [https://doi.org/10.1016/s0166-4328\(03\)00115-3](https://doi.org/10.1016/s0166-4328(03)00115-3)

Så længe zoologiske haver eksisterer i Danmark, finder vi det afgørende, at de underlægges de højest mulige standarder for dyrevelfærd, sundhed og myndighedskontrol. Vi anbefaler, at anlæggene pålægges at imødekomme dyrenes psykologiske og fysiologiske behov gennem evidensbaseret berigelse, artsrelevante sociale strukturer samt adgang til plads og stimuli, der understøtter naturlig adfærd.

Vi vurderer samtidig, at det fremlagte udkast bør styrkes og præciseres på flere centrale punkter for at leve op til disse ambitioner.

Overordnede kommentarer

1. Fangenskab som velfærdsrisiko

Vi savner en grundlæggende erkendelse af, at fangenskab udgør en væsentlig velfærdsrisiko for vilde dyr, også i moderne anlæg.

Det er ikke nok at sikre minimale standarder for dyrehold. Der bør tilstræbes maksimal trivsel, og lovgivningen bør afspejle og anerkende den nyeste viden om dyrs følelser, kognition og behov for at udleve naturlig adfærd.

2. Etisk revurdering af zoologiske haver

Vi finder det nødvendigt, at formålet med zoologiske haver bliver genstand for en bredere samfundsmæssig og lovgivningsmæssig refleksion. Lovgivning på området bør ikke alene fokusere på teknisk drift og kontrol, men også tage stilling til de etiske rammer for, hvorfor og under hvilke betingelser vilde dyr overhovedet bør holdes i fangenskab. Historiske traditioner og publikumsønsker kan ikke i sig selv retfærdiggøre en praksis, som medfører livslang begrænsning af dyrs frihed og muligheder for at udøve naturlig adfærd. I stedet bør fremtidens regulering tage udgangspunkt i dyrevelfærd, bevaringsværdig og respekt for det enkelte dyr.

3. Bekendtgørelsens struktur og virkning

Selv om mange paragraffer opstiller krav, er en stor del af formuleringerne for vage og generelle. Det øger risikoen for varierende tolkninger og praksis og dermed for svækkede velfærdsforhold. Vi anbefaler, at samtlige krav konkretiseres med udgangspunkt i dyrenes behov og med udgangspunkt i evidens og forskning, ikke alene i forhold til drift, kontrol og publikumsoplevelser.

Derudover bør bekendtgørelsen være langt mere ambitiøs i forhold til at sikre de psykiske og adfærdsmæssige behov hos de dyr, som allerede lever i zoologiske haver i dag. Dermed ikke sagt at hvis det bliver tilgodeset, så bakker vi op om selve lovgivningen.

Specifikke kommentarer til udvalgte paragraffer

§1: Anvendelsesområde og definitioner

§1, stk. 2, nr. 1: Den ene nuværende undtagelse som gælder cirkus og forlystelsesparker risikerer at skabe gråzoner. Mange anlæg, der anvender vilde dyr i publikumsvendte aktiviteter, kan reelt undtage sig selv fra bekendtgørelsen ved at betegne deres shows som "formidling" frem for "optræden".

Vi anbefaler en tydelig definition af "*optræden*" som enhver aktivitet, hvor et dyr instrueres eller opfordres til at fremvise adfærd for publikum, uanset træningsmetode. Dette bør også omfatte:

- Unaturlig adfærd, som ikke forekommer spontant i dyrets naturlige habitat.
- Publikumsformål: Hvis formålet er underholdning, engagement eller publikumsinteraktion frem for ren oplysning, bør det kategoriseres som optræden, også hvis det foregår i pædagogisk indpakning.

§3-§9: Krav til godkendelse

§3: Vi finder det problematisk, at §3 alene kræver, at en zoologisk have deltager i én ud af fem meget bredt formulerede aktiviteter for at kunne opnå godkendelse. Dette betyder, at et anlæg i praksis kan nøjes med at dokumentere minimal indsats på ét punkt, uden at det nødvendigvis medfører reel bevaringsmæssig værdi eller forbedret dyrevelfærd. Særligt bekymrende er det, at punkt 4, "*avl i fangenskab*", kan anvendes som selvstændigt grundlag, uden krav om at gennedsætning i naturen bør være en realistisk og dokumenteret målsætning, og der skal være fuld gennemsigtighed om avlsformål, genetiske hensyn, udvælgelseskriterier og afkommets videre skæbne.

Vi anbefaler, at bekendtgørelsen opstiller krav om deltagelse i flere af de nævnte aktiviteter, og at disse skal være reelt bevaringsorienterede, dokumenterbare og forbundet med konkrete mål. Det vil være i tråd med både EU-lovgivningens intention og moderne principper for ansvarligt dyrehold i zoologiske anlæg.

Nationale krav bør som minimum afspejle de eksisterende bestemmelser i Rådets direktiv 1999/22/EF, som pålægger medlemslande at sikre, at zoologiske haver:

- deltager i forskning, uddannelse og informationsudveksling med henblik på artsbevarelse,
- bidrager til avl, gennedsætning eller genopretning af bestande, hvor det er relevant,
- fremmer offentlig oplysning om arterne og deres naturlige levesteder,
- sikrer dyrehold, der tilgodeser artsspecifikke biologiske og bevaringsmæssige behov,
- og fører opdaterede fortegnelser over deres dyrestand.

Desuden, for at sikre, at begrebet "*artens bevarelse*" anvendes entydigt og målrettet, anbefaler vi, at det forstås som konkret, dokumenteret in-situ bevaringsarbejde, altså beskyttelse af arter i deres naturlige levesteder og økosystemer. Aktiviteter i zoologiske haver bør kun kunne betragtes som bevaringsrelevante, hvis de er tæt knyttet til sådanne indsatser og har tydelig effekt på arters overlevelse i naturen.

§4: Vi bemærker, at bekendtgørelsen ikke stiller krav om, at zoologiske haver skal engagere sig i egentlig offentlig oplysning. Det er en væsentlig mangel, især i lyset af Rådets direktiv 1999/22/EF, som pålægger medlemslande at sikre, at zoologiske haver bidrager til at fremme offentlig bevidsthed om artsbevarelse og naturlige levesteder.

Bekendtgørelsen bør derfor stille krav om, at formidling skal ske målrettet til offentligheden og omhandle både biodiversitet, dyrs behov og dyrevelfærd samt vise, hvordan publikum kan bidrage til beskyttelsen af arternes naturlige levesteder.

Desuden bør det præciseres, hvad der menes med "*udveksling af oplysninger*" (jf. §3, punkt 3). Det bør fremgå, at udvekslingen skal ske med relevante forskningsinstitutioner, bevaringsorganisationer eller myndigheder, og ikke blot internt mellem anlæg eller med kommercielle aktører. Oplysningerne skal desuden understøtte reelle bevaringsformål, ikke blot anvendes til intern drift eller PR.

§5: Vi finder formuleringen om "*velindrettede og artsspecifikke indhegninger*" alt for vag og risikerer at blive tolket ud fra hensyn til publikumsoplevelse eller drift snarere end dyrenes behov. For at sikre høj dyrevelfærd bør det fremgå klart, at indhegninger skal være designet med udgangspunkt i dyrenes fysiske og mentale trivsel. Det indebærer, at både skala, kompleksitet og funktionalitet i anlægget skal vurderes ud fra det enkelte dyrs behov for:

- udøvelse af naturlig adfærd,
- adgang til berigelse, ro og skjul,
- beskyttelse mod forstyrrende påvirkning fra publikum.

Det bør desuden præciseres, at et "*velindrettet og artsspecifik indhegning*" ikke kan defineres ud fra synlighed for publikum eller praktiske hensyn for personalet, hvis det kompromitterer dyrenes trivsel. Det vil sige det er dyrenes adfærdsbehov som er styrende for anlæggets design.

§7: Vi opfordrer til et generelt forbud mod direkte kontakt mellem dyr og publikum, uanset den involverede arts fysiske farlighed. Bekendtgørelsen lægger op til at vurdere kontakt ud fra risiko for fysisk skade, men overser de betydelige velfærds- og sundhedsrisici, der også gælder ved kontakt med dyr, ligegyldigt om de er vurderet til at kunne volde skade eller ej. Direkte kontakt kan føre til stress, adfærdsforstyrrelser og øget risiko for sygdomsoverførsel for både dyr og besøgende, herunder gennem berøring og fodring. Kun i særlige tilfælde, som led i veterinær behandling eller strengt faglige bevaringsformål, bør fysisk kontakt tillades. Publikums-mæssige eller underholdningsrelaterede hensyn bør aldrig danne grundlag for fysisk kontakt mellem besøgende og dyr.

§8: Det bør fremgå, at dyrevelfærd er en overordnet målsætning for alle aktiviteter i det zoologiske anlæg, uanset dyreart eller funktion. Velfærd bør ikke alene måles ud fra fravær af sygdom, men ud fra en helhedsvurdering af dyrets mentale og emotionelle tilstand. En "*høj standard for dyrehold*" bør konkretiseres. Vi anbefaler henvisning til 'The Five Domains-modellen'⁸ og moderne koncepter som 'Quality of Life'⁹.

Desuden bør det kræves i stk. 2, at:

- Dyrlægen har artsrelevant viden og kompetencer.
- Dyrepassere er uddannet i velfærdsvurdering og har redskaber til at identificere og dokumentere trivsel og mistrivsel.

§9: Den nuværende formulering er utilstrækkelig. Der bør som minimum stilles krav om, at zoologiske anlæg fører individuelle registreringer over alle pattedyr, fugle, krybdyr og padder, og hvor det er muligt også over fisk, krebsdyr og leddyr.

Disse registreringer bør omfatte centrale oplysninger såsom sundhedstilstand, sygdomshistorik, behandlinger, identifikation, oprindelse og, hvor relevant, oplysninger om afkom og forældre. Uden denne form for systematisk dokumentation er det ikke muligt at sikre dyrenes velfærd, sundhed eller sporbarhed over tid. En sådan præcisering vil bidrage til mere ansvarlig forvaltning og bedre mulighed for kontrol og evaluering.

⁸ Mellor, D. J., & Beausoleil, N. J. (2015). Extending the 'Five Domains' model for animal welfare assessment to incorporate positive welfare states. *Animal Welfare*, 24(3), 241–253. <https://doi.org/10.7120/09627286.24.3.241>

⁹ Yeates, J. W., & Main, D. C. J. (2009). Assessment of positive welfare: A review. *The Veterinary Journal*, 175(3), 293–300. <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2007.05.009>

§15: Væsentlige ændringer, fratagelse af godkendelse eller ophør af drift.

§15: Vi anbefaler, at §15 ændres, så det tydeligt fremgår, at manglende opfyldelse af §3 kan føre til fratagelse af godkendelsen. §3 fastsætter netop, hvilke aktiviteter zoologiske anlæg skal deltage i for at opnå godkendelse, herunder bidrag til artsbevarelse.

Som vi har anført under bemærkningerne til §3, er kravene i dag meget bredt formulerede og kan i praksis opfyldes uden nogen reel effekt på bevarelsen af arter i deres natur. Som før nævnt, er det særligt bekymrende, at avl i fangenskab kan stå alene som grundlag for godkendelse, uden krav om, at den understøtter dokumenteret bevaringsarbejde.

Hvis §3 forbedres, vil en tydelig kobling til §15 være nødvendig for at sikre, at skærpede krav rent faktisk kan håndhæves. Men selv uden ændringer til §3, er det uholdbart, at anlæg kan ophøre med at deltage i mindst én af aktiviteterne uden, at det får konsekvenser.

Vi anbefaler derfor, at §15 suppleres med en henvisning til §3 som grundlag for vurdering af, om godkendelsen kan opretholdes.

World Animal Protection opfordrer til, at bekendtgørelsen bliver et redskab til at styrke beskyttelsen af vilde dyr i fangenskab og sikre, at de anlæg, der eksisterer i dag, arbejder ud fra de bedst mulige standarder for dyrevelfærd, sundhed og etik.

Vi bidrager med dette høringssvar i en konstruktiv ånd, med respekt for de aktører der dagligt arbejder med dyr, og i erkendelse af, at beskyttelsen af vilde dyr er et komplekst område, der kræver et vedvarende samarbejde og en ambitiøs udvikling af reguleringen.

Med venlig hilsen

Direktør Gitte Buchhave

World Animal Protection Danmark